

SocLex

SocLex

SocLex

Följ oss gärna på Facebook där vi lägger upp svar på frågor från kommuner samt juridiska analyser

Vi tillhandahåller även:

Juridisk rådgivning i enskilda ärenden

Företräde i domstol

Genomlysningar

Juridisk handledning

Socialtjänstens ansvar för personer med samlarsyndrom

13 november

- Hyreslagen om socialtjänstens ansvar vid avhysningar
- Arbetsmiljöfrågor - svårt att verkställa en insats
- Hur långt sträcker sig socialtjänstens ansvar för t ex sanering
- Socialtjänstens ansvar för upprätthållande av ordning i en bostad
- Socialtjänstens ansvar för gruppen med samlarsyndrom
- Vad är en skälig levnadsnivå?
- Sekretessen mot andra aktörer

Utbildningsmaterialet

Utbildningsmaterialet finner du på

www.soclex.se

Gå till ”för kursdeltagare”

SoL 1 kap. 1 §

Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet,
- jämlikhet i levnadsvillkor,
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser.

Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

(min understrykning)

Nya socialtjänstlagen

Ändrar begrepp

Nuvarande bestämmelse som reglerar hur socialnämnden får delegera rätten att besluta i ärenden som gäller ansökan om vård eller omedelbart omhändertagande enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall ska föras över till den nya socialtjänstlagen, med den förändringen att det preciseras att uppdrag att besluta för nämndens räkning får ges till ett utskott i stället för till en särskild avdelning.

Begreppet socialtjänst

- Även närliggande lagstiftning ska definieras i NSoL
- Andra tidsangivelser bör framgå i NSoL
- Skolor viktiga i förbyggande syfte
- Sprida kunskap om skadeverkningar
- Modernisera språket
- Skadligt bruk eller beroende
- Översyn av samverkan mellan region och kommun

Öppna insatser

- Insatser utan föregående individuell behovsprövning

INTE

3. vård i sådana hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga samt 22 och 23 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

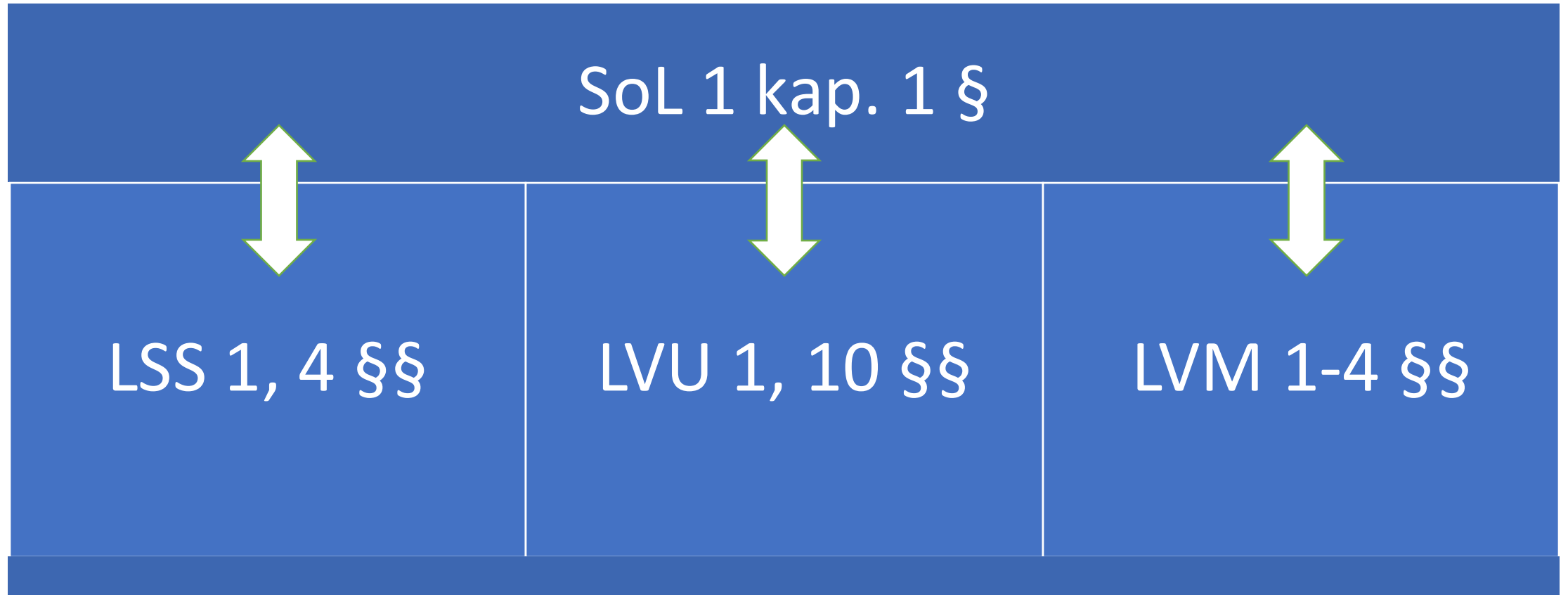
Samsjuklighetsutredningen SOU 2023:5

1. All behandling av skadligt bruk och beroende ska vara ett ansvar för regionernas hälso- och sjukvård.
2. Behandling för skadligt bruk och beroende ska ges samordnat med behandling för andra psykiatriska tillstånd.
3. Sprutbyte ska utvecklas till lågtröskelmottagningar som främjar fysisk och psykisk hälsa och alla regioner ska erbjuda sådan verksamhet.
4. Uppsökande och andra förebyggande insatser, social trygghet med fokus på funktionsförmåga, resurser och möjligheter till ett självständigt liv, anhörigstöd, samt insatser till barn och unga ska vara ett fortsatt och förtydligt uppdrag för socialtjänsten.
5. Regionerna ska ta ansvar för hälso- och sjukvårdsinsatser på HVB.

Samsjuklighetsutredningen SOU 2023:5

6. En samordnad vård- och stödverksamhet för de med stora samordningsbehov ska finnas överallt och bedrivs gemensamt av hälso- och sjukvård och socialtjänst.
7. Tillgången till personliga ombud ska öka för personer med samsjuklighet.
8. Ett program för förstärkt brukarinflytande och minskad stigmatisering ska bedrivs tillsammans med patient, brukar och anhörigorganisationer.
9. Sammanhållen uppföljning av området skadligt bruk och beroende ska ske utifrån målbilder som tagits fram tillsammans med personer med samsjuklighet och anhöriga.
10. En behovsanpassad tvångsvårdslagstiftning där hälso-sjukvården ansvarar

SoL i förhållande till LSS, LVU och LVM

SoL 1 kap. 3 §

Bestämmelser om vård utan samtycke ges i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall och i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

SoL 2 a kap. 3 §

Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen, ansvarar bosättningskommunen för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver.

Med bosättningskommun avses i detta kapitel

1. den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller
2. om den enskilde är stadigvarande bosatt i en kommun men har sin starkaste anknytning till en annan kommun, den sistnämnda kommunen, eller
3. om den enskilde saknar stadigvarande bostad, den kommun till vilken han eller hon har sin starkaste anknytning.

KamR i Sthlm mål nr 135-19 meddelad 2019-02-07

Nacka avslog ansökan om ekonomiskt bistånd eftersom de sökande bott och vistats i Norrtälje sedan över ett år tillbaka.

”Det framgår av förarbetena att en person aldrig kan nekas bistånd i en kommun med beskedet att behovet kan tillgodoses i en annan kommun om det inte står klart vilken kommun som ska ha ansvaret. Detta innebär att den kommun som tar emot en ansökan om biståndsinsatser, eller som får vetskap om att en person eller familj kan ha behov av biståndsinsatser, aldrig kan avvisa eller avsluta ett ärende utan att vara överens med en annan kommun om vem som bär det huvudsakliga ansvaret (prop. 2010/11:49 s. 36).”

Där allt startar...

11 kap 1 § SoL

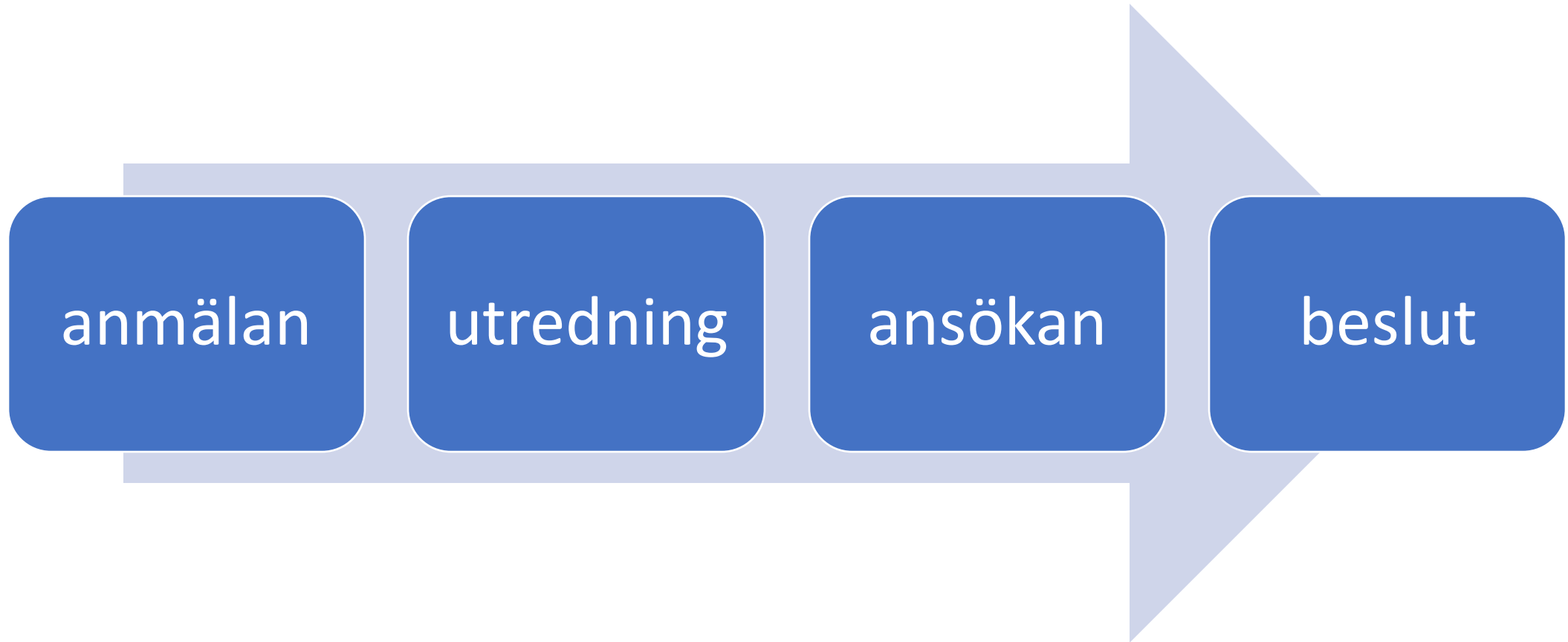
Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden.

Vad som har kommit fram vid utredning och som har betydelse för ett ärendes avgörande ska tillvaratas på ett betryggande sätt.

Handläggningsförfarande 11 kap. 1 § SoL enligt SoL/LSS

Handläggningsförfarande 11 kap. 1 § SoL enligt LVU/LVM

Handläggningen

11 kap 5 § SoL

Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling skall dokumenteras.

Dokumentationen skall utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt **faktiska omständigheter och händelser av betydelse.**

Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden skall förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

Definitioner SOSFS 2014:5

Behandlingsplan – genomförandeplan som avser vård eller behandling i verksamhet som bedrivs SiS enligt SoL, LVU eller LVM

Beslutsunderlag – skriftlig sammanställning av de uppgifter som bedöms ha betydelse för ett beslut

Förhandsbedömning – en nämnds bedömning av om det finns skäl att inleda en utredning enligt 11 kap 1 § SoL eller inte

Journal – den del av en personakt där anteckningar av betydelse för handläggning av ett ärende samt för genomförande och uppföljning av en insats görs i kronologisk ordning

Förhandsbedömning enligt 5 kap 2 § SOSFS 2014:5

Om nämnden efter en förhandsbedömning beslutat att inte inleda en utredning enligt SoL, ska detta dokumenteras med uppgifter om

1. att en utredning inte inleds,
2. skälen för nämndens beslut,
3. beslutsdatum, och
4. namn och befattning eller titel på den som har fattat beslutet.

Förhandsbedömning

11 kap 1 § SoL

Vid anmälan ska förhandsbedömning göras.

Vid kontakt ska socialtjänsten föreslå insatser, motivera personen att ta emot hjälp. Om personen inte önskar insatser kan inte socialtjänsten inleda utredning (undantag LVU,LVM).

Förhandsbedömningen får inte övergå till en utredning – kontakt får endast tas med den enskilde att hämta in uppgifter från andra kan vara en utredningsåtgärd se JO 1995/96 S 312.

Vad gäller vid
orosanmälningar för vuxna?

Handläggning av ärenden

11 kap. Handläggning av ärenden

1 § Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden.

Vad som har kommit fram vid utredning och som har betydelse för ett ärendes avgörande ska tillvaratas på ett betryggande sätt.

JO 2018-10-31 dnr 1683-2017

Kritik mot Socialnämnden i Huddinge kommun för att nämnden inte inledde en utredning i samband med att en person avhystes från sin bostad

11 kap 1 § SoL

Vid anmälan ska förhandsbedömning göras.

Vid kontakt ska socialtjänsten föreslå insatser, motivera personen att ta emot hjälp. Om personen inte önskar insatser kan inte socialtjänsten inte inleda utredning (undantag LVU,LVM)

Förhandsbedömningen får inte övergå till en utredning – kontakt får endast tas med den enskilde att hämta in uppgifter från andra kan vara en utredningsåtgärd se JO 1995/96 S 312

Förhandsbedömning

Inleda utredning?

I samband med anmälan kan uppgifter komma fram att enskild har ett hjälpbehov, men om personen inte önskar söka insatser kan utredning inte inledas.

Ett ansvar för uppsökande verksamhet enligt 5 kap. SoL kan aktualiseras. Den uppsökande verksamheten bör dock ta hänsyn till den personliga integriteten anpassas så den inte uppfattas som integritetskänslig.

I samband med anmälan kan uppgifter komma fram att enskild har ett hjälpbehov, men om personen inte önskar söka insatser kan utredning inte inledas.

Ett ansvar för uppsökande verksamhet enligt 5 kap. SoL kan aktualiseras. Den uppsökande verksamheten bör dock ta hänsyn till den personliga integriteten anpassas så den inte uppfattas som in

Kronologisk pärm

En socialförvaltning får in handlingar som rör enskilda. Ex anmälan om hyresskuld, anmälan om elskuld, snatterianmälan och anmälningar om missförhållanden i de fall en personakt finns, brukar handlingen tillföras akten.

Om personakt saknas och ej heller bör läggas upp på grund av att utredning inte inleds, måste handlingen på ett eller annat sätt diarieföras. I praktiken sker detta lämpligen genom att sätta handlingen i kronologisk ordning i en eller flera diarieförda pärmar JO 1998-12-18, dnr 3500-1998. Varje handling som tillförs sådan pärm behöver inte diarieföras. Det räcker om varje pärm diarieförs - lämpligen årsvis - samt att pärmen har ett försättsblad eller liknande där tillkommande handlingar antecknas genom angivande av ankomstdatum och typ av handling. Dessa så kallade kronologiska pärmar förvaras lämpligen vid respektive organisatorisk enhet. Det bör finnas minst en kronologisk pärm per organisatorisk enhet eller verksamhetsgren och år.

Innehållet i en kronologisk pärm inte bör sorteras per namn eller personnummer då det kan stå i strid med GDPR. Om dokumentet inte är sökbart omfattas det inte av GDPR.

Uppsökande verksamhet

JO 2013/14 s 387 Rinkeby-Kista SDN
Oanmälda hembesök endast om nöd.

JO 2014/15 s 373 Köping kommun
Oanmält hembesök pga misstänkt fusk.

JO 2018-11-19 dnr 3655-2016 Malmö Stad Hembesöket ändrades från ansökan till utredning.

Sekretess

Om sekretess inom socialtjänsten

Om det kan antas att den enskilde lider men.

Presumerar – utgår från att den enskilde lider men om uppgift röjs.

Ingen sekretess mot den enskilde själv.

Partsinsyn avgörs från fall till fall.

Avgörande vårdcentralen Nävertorp

JO 2020-01-31 dnr 7504-2018

Generella samtycken ska undvikas.

Varje myndighet ska själv inhämta samtycke.

Den som åberopar samtycke ska kunna visa skriftligt dokument.

SoL 3 kap. 7 §

Socialtjänsten på en samhälls- och gruppnivå

Socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Socialnämnden ska även arbeta för att förebygga och motverka missbruk av spel om pengar.

Socialnämnden ska genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns.

SoL 4 kap. 1 §

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Utöver grundregeln att stå till arbetsmarknadens förfogande

Om det finns godtagbara skäl har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

RÅ 2009 ref. 103

”Lagstiftaren har betonat att i det arbetet ska principerna om frivillighet och självbestämmande vara vägledande. Det framgår också av förarbetena att lagstiftaren inte har velat ge socialtjänsten möjlighet att vid prövningen av rätten till försörjningsstöd uppställa andra krav än vad som följer av 4 kap. 4 - 6 §§ SoL. Det kan således inte uppställas villkor för en missbrukare att han eller hon ska delta i t.ex. ett visst rehabiliteringsprogram. Om försörjningsstödet villkoras i sådana hänseenden innebär det i praktiken att myndigheten tillämpar en sanktion som socialtjänstlagen inte ger utrymme för. Regeringsrätten finner på grund härav att socialtjänsten inte kan vägra en missbrukare försörjningsstöd av det skälet att han eller hon inte vill godta, eller inte fullföljer, viss planering eller vissa insatser som har till huvudsakligt syfte att rehabilitera honom eller henne från missbruket.”

SoL 5 kap. 9 §

Socialnämnden skall aktivt sörja för att den enskilde missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Nämnden skall i samförstånd med den enskilde planera hjälpen och vården och noga bevaka att planen fullföljs.

Krav på samverkan

SoL 5 kap. 9 a §

Kommunen ska ingå en överenskommelse med regionen om ett samarbete i fråga om personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel, dopningsmedel eller spel om pengar.

Om det är möjligt bör organisationer som företräder dessa personer eller deras närstående ges möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i överenskommelsen.

Kommunens yttersta ansvar

2 kap. 1 § SoL

HFD 2011 not 92

Olika uppdrag i förhållande till andra huvudmän

Kommunens yttersta ansvar

2 kap. 1 § 1 st. SoL Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

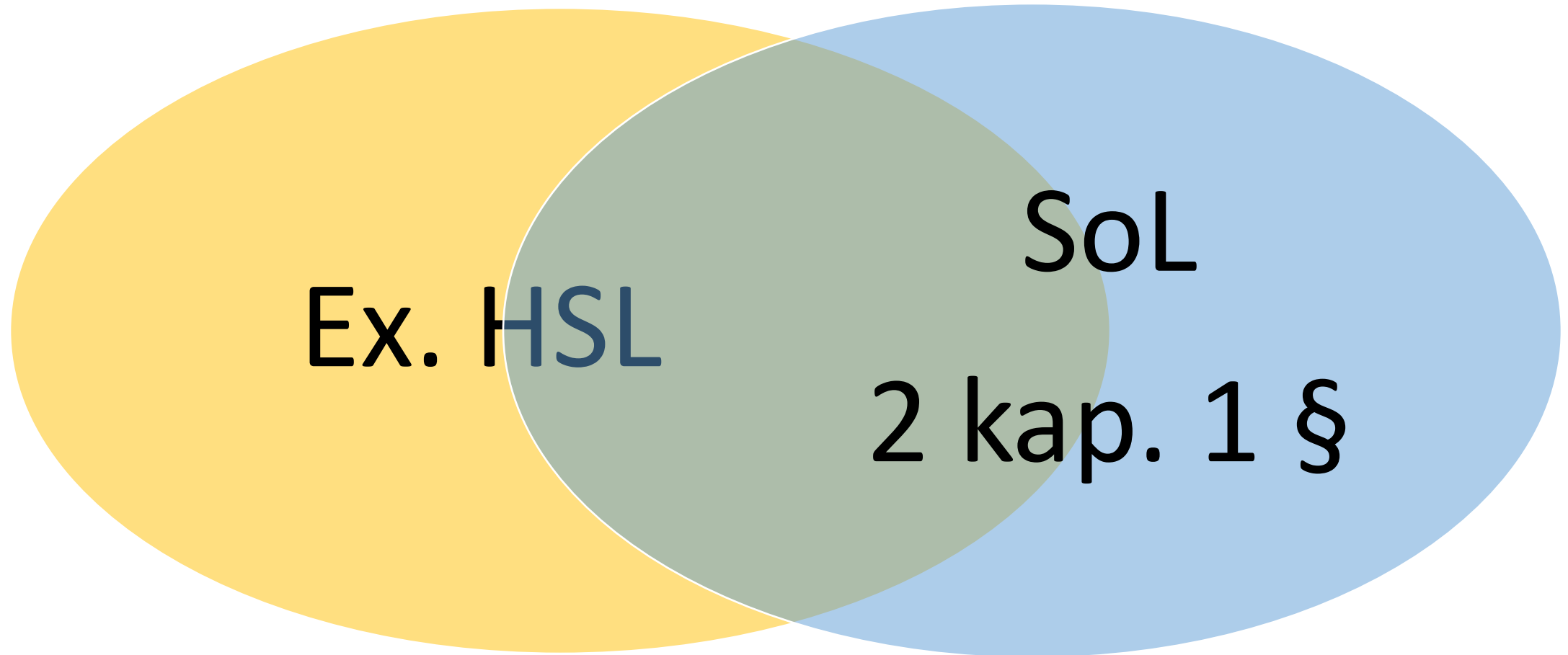
HFD 2011 not 92, om vården inte kan anstå

Nödbistånd för kommunmedlem från annan kommun

SoL 2 a kap 2 §

Om det står klart att en annan kommun än vistelsekommunen ansvarar för stöd och hjälp åt en enskild, är vistelsekommunens ansvar begränsat till akuta situationer

Yttersta ansvaret HFD 2011 not 92

RF 2 kap. 9 § 1-2 st.

Även den som av någon annan anledning än som anges i första stycket har blivit omhändertagen tvångsvis, ska kunna få omhändertagandet prövat av domstol utan oskäligt dröjsmål. Med prövning av domstol likställs i sådant fall prövning av en nämnd, om nämndens sammansättning är bestämd i lag och ordföranden i nämnden ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Har prövningen inte uppdragits åt en myndighet som är behörig enligt första eller andra stycket, ska prövningen göras av allmän domstol.

Europakonventionen art. 5

1. e) när någon är lagligen berövad friheten för att förhindra spridning av smittosam sjukdom eller därför att han är psykiskt sjuk, alkoholmissbrukare, missbrukare av droger eller lösdrivare.

LVM (1988:870) 1 §

De i 1 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) angivna målen för samhällets socialtjänst skall vara vägledande för all vård som syftar till att hjälpa enskilda människor att komma ifrån missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel. Vården skall bygga på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet och skall så långt det är möjligt utformas och genomföras i samverkan med den enskilde.

LVM 2 §

Vård inom socialtjänsten ges en missbrukare i samförstånd med honom eller henne enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453). En missbrukare skall dock beredas vård oberoende av eget samtycke under de förutsättningar som anges i denna lag (tvångsvård).

För tvångsvårdens innehåll och utformning gäller bestämmelserna i socialtjänstlagen, om inte något annat anges i denna lag.

LVM 3 §

Tvångsvården skall syfta till att genom behövliga insatser motivera missbrukaren så att han eller hon kan antas vara i stånd att frivilligt medverka till fortsatt behandling och ta emot stöd för att komma ifrån sitt missbruk.

LVM 4 §

Beredande av vård

Tvångsvård skall beslutas om,

1. någon till följd av ett fortgående missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel är i behov av vård för att komma ifrån sitt missbruk,
2. vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller på något annat sätt, och
3. han eller hon till följd av missbruket
 - a) utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara,
 - b) löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller
 - c) kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.

Om någon för kortare tid ges vård med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård hindrar detta inte ett beslut om tvångsvård enligt denna lag.

Domstolen ogillar vissa rekvisit

KamR i Stockholm 2023-09-13 mål nr 3995-23

En 41-årig man med ADHD har missbrukat narkotika. Eftersom han lämnat positiva drogtester fick han inte medicineras för sin ADHD. Han har tidigare vårdats enligt LPT på grund av sannolikt drogutlösta psykotiska symptom. Mannen ska ges vård med stöd av LVM.

Kammarrätten fastslår förvaltningsrättens dom med ett ogillande av 4 § 3 p c.

Risk att skada närstående

KamR i Sundsvall 2023-09-08 mål nr 1516-23

En 39-årig man har ett blandmissbruk. Kammarrätten bedömer att mannen vistas hos sin mamma när han är påverkad, har tiggat pengar av henne och tagit hennes mediciner. En person har kommit till mammans bostad och misshandlat mannen. Eftersom mannen riskerar att utsätta mamman för allvarlig psykisk skada bedömer kammarrätten att mannen behöver tvångsvård med stöd av LVM.

”Anhöriga har beskrivit att moderns psykiska hälsa drastiskt har försämrats till följd av dessa påfrestningar. Sammantaget anser kammarrätten att nämnden genom sin utredning gjort sannolikt att S.E till följd av sitt missbruk kan befaras komma att allvarligt skada sin mor.”

LVM 5 §

Förvaltningsrätten beslutar om beredande av tvångsvård.

LVM 11 §

Anser socialnämnden efter utredning att det finns skäl att bereda någon tvångsvård, skall nämnden ansöka om sådan vård hos förvaltningsrätten.

Till ansökan skall fogas den utredning nämnden gjort och ett sådant läkarintyg som avses i 9 §.

Om ansökan inte innehåller läkarintyg eller om det behövs av något annat skäl, får rätten besluta om läkarundersökning.

LVM 13 §

Omedelbart omhändertagande

Socialnämnden får besluta att en missbrukare omedelbart skall omhändertas, om

1. det är sannolikt att missbrukaren kan beredas vård med stöd av denna lag, och
2. rättens beslut om vård inte kan avvaktas på grund av att missbrukaren kan antas få sitt hälsotillstånd allvarligt försämrat, om han eller hon inte får omedelbar vård, eller på grund av att det finns en överhängande risk för att missbrukaren till följd av sitt tillstånd kommer att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.

Kan socialnämndens beslut om omhändertagande inte avvaktas, får beslut om omhändertagande fattas av nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat. Beslutet skall anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

SoL 10 kap. 4 §

Delegation

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får ges endast åt en särskild avdelning som består av ledamöter eller ersättare i nämnden i ärenden som är en uppgift för nämnden enligt 6 kap. 6, 8 och 11 a-13 §§ denna lag, 4, 6 och 6 a §§, 11 § första och andra styckena, 13 §, 14 § tredje stycket, 21, 22, 24, 26, 27, 31 b, 31 d, 31 i och 43 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga samt 11 och 13 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

(min understrykning)

Nya typer av droger

KamR i Sundsvall 2023-09-18 mål nr 1562-23

30-årig kvinna. Kom in till psykiatrin efter att ha inandat 3-5 burkar drivgas dagligen.

Kammarrätten fastställer förvaltningsrättens som om omedelbart omhändertagande.

”Kammarrätten anser att utredningen visar att N.N har ett fortgående missbruk av flyktiga lösningsmedel som hon är i behov av vård för att komma ifrån. Kammarrätten anser vidare, i likhet med förvaltningsrätten, att N.N till följd av sitt missbruk utsätter sin fysiska hälsa för allvarlig fara, att hon löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv och att hon kan befaras komma att allvarligt skada sig själv. Hon samtycker inte till den vårdplan som nämnden har föreslagit och hennes vårdbehov kan därför inte tillgodoses på något annat sätt än med stöd av LVM.”

LVM 15 §

Tid för underställande omedelbart enligt 13 §

Har socialnämnden beslutat om omedelbart omhändertagande, skall beslutet utan dröjsmål och senast dagen efter beslutet underställas förvaltningsrätten eller, om beslutet har fattats efter det att nämnden har ansökt om tvångsvård, den rätt som prövar frågan om vård.

Jmf LVU 7 § *en vecka*

Krav på skyndsamhet och tidsramar

37 § LVM

Mål och ärenden enligt denna lag skall handläggas skyndsamt.

Jmf 15 §

Fortsatt vård inom en vecka...

18 § LVM

Om omhändertagande har beslutats enligt 13 § första eller andra stycket, skall ansökan om tvångsvård ha kommit in till förvaltningsrätten inom en vecka från det att förvaltningsrätten meddelade beslut att omhändertagandet skulle bestå.

annars upphör vården

18 a § LVM

Ett beslut om omedelbart omhändertagande upphör att gälla

1. om beslutet inte har underställts förvaltningsrätten inom den tid som anges i 15 §,
2. om ansökan om vård inte har gjorts inom den tid som anges i 18 §,
3. när rätten avgör frågan om vård, eller
4. om den omhändertagne häktas.

Avgörande om 13 § ska ske inom en vecka

38 § LVM

I mål om beredande av tvångsvård, där omhändertagande har beslutats enligt 13 § första eller andra stycket, skall förvaltningsrätten ta upp målet till avgörande inom en vecka från den dag då ansökan om vård kom in eller, om beslutet om omhändertagande har fattats efter det att socialnämnden har ansökt om vård, inom en vecka från den dag då underställningen skedde. Om ett beslut om omedelbart omhändertagande inte är verkställt när det underställs eller om förvaltningsrätten har beslutat om omedelbart omhändertagande enligt 13 § tredje stycket, skall målet tas upp till avgörande inom en vecka från den dag då beslutet verkställdes.

Förvaltningsrätten får förlänga dessa tider, om det behövs ytterligare utredning eller om någon annan särskild omständighet gör det nödvändigt.

Boendestöd och hemtjänst

Är inte angivet i lag

BÅDE BOENDE OCH STÖD I
BOENDE FÅR PRÖVAS I VARJE
ENSKILT ÄRENDE

BOENDESTÖD ANNAN SOCIAL
TJÄNST

STÖDBOENDE P G A MISSBRUK
INTE TYDLIGT I LAG

Boendestöd

Beviljas enligt 4 kap. 1 § SoL

Inte specificerad i lag och kan därmed lösas på olika sätt

Riktat till vissa grupper t ex missbruk, högfungerade autist, psykisk funktionsnedsättning/sjukdom

Främst i den enskildes bostad - men kan även ges i andra boendeformer där personen befinner sig

Är i de flesta kommuner avgiftsfritt – men avgift kan tas ut

Insatsen boendestöd kan inte beviljas enligt LSS – men har varit under diskussion

Boendestöd - frågeställningar

- Hur förhåller sig boendestödet gentemot hemtjänsten. Vilka är skillnaderna? När beviljas den ena eller andra insatsen?
- Hushållsgemenskap? Kan behovet tillgodoses genom make/maka/sambo?
- Hur förhåller sig boendestödet till omständigheten att den enskilde jobbar? Finns det då ett behov?
- Vilket är syftet med boendestödet?
- Skillnader likhet mellan boendestöd/ledsagarservice/kontaktperson
- Boendestöd på annan ort?
- Skillnader och likheter mellan boendestöd/ledsagning/kontaktperson

Boendestöd rättspraxis

Under kursen analyserade vi följande rättspraxis;

KR Sthlm 160301/4811-15

KR Jkp 130904/1333-13

KR Gbg 120710/2592-12

KR Sthlm 150915/3673-15

KR Sthlm 130829/8144-12

KR Jkp 150903/3253-14

Socialtjänsten samverkan för bostad

- *”I bl. a. socialt rehabiliteringsarbete är tillgången till bostad viktig. Det kan gälla såväl att skaffa bostad som hjälp att kunna behålla den. Det är angeläget att socialtjänsten aktivt samarbetar med bostadsförmedling och bostadsföretag/hyresvärdar och finner lämpliga former för detta samarbete.”*
- *Prop. 1979/80:1 s. 356*

Avslå boendestöd på grund av aktivt missbruk?

Förvaltningsrätten i Jönköping 221117 dnr 2900-22

Förvaltningsrätten fastslog vikten av att den individuella behovsbilden måste vara central vid beslut om socialt stöd.

Domstolen betonade att missbruk eller neuropsykiatriska problem inte får vara avgörande för att neka boendestöd om det är nödvändigt för en skälig levnadsnivå. Nämnden måste utföra en noggrann och individuell bedömning av den specifika situation.

Inköp av alkoholhaltiga drycker?

FR Stockholm 230303 mål 22591-22

Värmdö kommun

Inköp på systembolaget ligger utanför skälig levnadsnivå

Välja sociala insatser?

Förvaltningsrätten i Göteborg 221220 mål 10582-22

Kungälv kommun

”Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer är det den som ansöker om bistånd som ska visa att förutsättningarna för det ansökta biståndet är uppfyllda. Det finns inte en obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnaden. Om den enskilde föreslår en alternativ behandling till socialnämndens förslag måste en sammanvägning göras av olika omständigheter, såsom den önskade insatsens lämplighet, kostnaderna för den önskade vården i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål om en viss vårdform.

Hänsyn ska även tas till, utöver att den begärda vårdinsatsen i sig är lämplig, att den är rimlig med hänsyn till kommunens resurser (se prop. 2000/01:80 s. 91, RÅ 1991 ref. 97 och HFD 2013 ref. 39)”

Bostadslöshet

HVB

Med hem för vård eller boende (HVB) menas ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende (3 kap. 1 § socialtjänstförordningen, SoF). Om ett sådant hem drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs dessutom att verksamheten bedrivs yrkesmässigt.

Som HVB räknas inte särskilt boende för äldre (5 kap. 5 § andra och tredje styckena SoL) eller för personer med funktionshinder (5 kap. 7 § tredje stycket SoL).

Träningslägenheter

Varierar mellan kommuner

Socialt kontrakt - civilrättsligt, JB 12 kap, hyra betalas till hyresvärden, kan bara sägas upp enligt 12 kap kap

Träningslägenhet – socialrättsligt, 4:1, 4:2, kan sägas upp då boendet är knutet till biståndet

Stöd till vissa grupper

- *”Alla människor bör ha rätt till en god bostad. Socialtjänsten bör även fortsättningsvis i samarbete med främst bostadsförmedlingen genom ekonomiskt stöd kunna bidra till att hjälpa familjer och enskilda med sociala problem att få goda bostäder i samma bostadsområden som andra bostadssökande. Denna bidragsverksamhet är för övrigt ett av många exempel på det tidigare nämnda förhållandet att man inte alltid kan dra en tydlig gräns mellan å ena sidan stöd till försörjning (inkl. bostad) och å andra sidan bidrag med rehabiliterande och förebyggande inriktning.”*

- *Prop. 1979/80 s. 200*

RÅ 1990 ref 119

- En finsk-romsk kvinna med fyra barn hade gjort upprepade försök att hitta en bostad på egen hand. Nämnden tillhandhöll en husvagn men domstolen fann att hon skulle ges en bostad till skälig levnadsnivå.
- *”Av det anförda får anses framgå att H. K. tillhör en sådan utsatt grupp av hjälpsökande som enligt förarbetena till socialtjänstlagen kan behöva särskild hjälp t ex för att anskaffa bostad.”*

Social dumpning RÅ 2004 ref. 130

- ”Vad särskilt gäller anskaffande av bostad finns inte något stöd i SoL för att rätten till bistånd enligt denna lag är avsedd att omfatta tillhandahållande av bostad åt bostadslösa i allmänhet (jfr prop. 1979/80:1 s. 200 och 356 samt prop. 2000/01:80 s. 92). Vad lagstiftaren främst haft för ögonen har uppenbarligen varit ekonomiskt bistånd och bistånd till vård- och behandlingsinsatser samt stöd och service av olika slag. Bostadsförsörjningen regleras i annan ordning (se numera lagen /2000:1383/ om kommunernas bostadsförsörjningsansvar). I rättspraxis har dock rätt till bistånd genom tillhandahållande eller ombesörjande av bostad som uppfyller kraven på skälig levnadsnivå ansetts föreligga när den enskilde är helt bostadslös och har speciella svårigheter att på egen hand skaffa bostad. I rättsfallet RÅ 1990 ref. 119 konstaterade sålunda Regeringsrätten att den hjälpsökande tillhörde en sådan utsatt grupp som kunde behöva särskild hjälp t.ex. för att anskaffa bostad.”

Socialtjänstens långtgående ansvar

- ”Socialtjänsten får ta ett stort ansvar för människor som inte har egna resurser att lösa sitt boende och får på så sätt lägga ner stora resurser på att ordna tak över huvudet eller agera hyresvärdar och bostadsförmedlingar åt de brukare som saknar bostad. Det genomgående dilemma som lyfts fram är att socialtjänsten med sitt stora ansvar, inte förfogar över de bostadspolitiska instrumenten som krävs för att trygga reguljärt boende. Genom ansvaret har socialtjänsten kunskap om trångboddhet, osäkra bostadsförhållanden och andra typer av hemlöshet.”
- SOU 2020:47 s. 443

Översyn av social dumpning

Statskontoret 2020:19

Aktiv medverkan är när en kommun genom sitt agerande får en person med ekonomiskt bistånd att flytta till en annan kommun, utan att personen själv har uttryckt en tydlig vilja att flytta.

- Nyanlända
- Personer med missbruk eller andra sociala problem
- Personer i behov av skyddad boende
- Strukturellt hemlösa

https://www.statskontoret.se/globalassets/publikationer/2020/2020_19_webb.pdf

Ingen ovillkorlig rätt att få stöd från socialtjänsten

KamR i Göteborg mål nr 5112-12

Familjen som bestod av två vuxna, två små barn och ett tredje på väg, bodde i en bostad på 25 kvadratmeter. Kvinnan hade obetalda skulder och betalningsanmärkningar och ingen av dem hade jobb. Men kammarrätten ansåg att familjen hade möjligheter att skaffa en bostad på egen hand och ansåg att man kunde kräva att de utsträckte sitt bostadssökande till andra kommuner på pendlingsavstånd.

Domstolen hänvisar till RÅ 2004 ref. 130. Kvinnan i det här fallet hade högskoleutbildning och möjlighet att lösa situationen på egen hand.

Socialnämndens ansvar vid uppsägning

- **JB (1970:994) 12 kap. 42 §**
- **Hyresrättens förverkande**
- Hyresrätten är förverkad och hyresvärden berättigad att säga upp avtalet att upphöra i förtid, [...]
- 9. om lägenheten vanvårdas på något annat sätt eller hyresgästen eller någon annan, till vilken hyresrätten överlåtits eller lägenheten upplåtits, åsidosätter något av det som ska iakttas enligt 25 § vid användning av lägenheten eller inte håller den tillsyn som krävs enligt nämnda paragraf och rättelse inte görs utan dröjsmål efter tillsägelse,

Socialnämndens ansvar vid uppsägning forts.

- **JB (1970:994) 12 kap. 42 §**
- Ett hyresavtal som gäller bostadslägenhet får inte sägas upp enligt första stycket 9 på grund av störningar i boendet förrän socialnämnden underrättats enligt 25 § andra stycket.

Störningar från hyresgästen

- **JB (1970:994) 12 kap. 25 § 2**
- Om det förekommer störningar i boendet, skall hyresvärden ge hyresgästen tillsägelse att se till att störningarna omedelbart upphör samt, om denne är en bostadshyresgäst, underrätta socialnämnden i den kommun där lägenheten är belägen om störningarna.

Särskilt allvarliga störningar

- **JB (1970:994) 12 kap. 25 § 2**
- Om det är fråga om särskilt allvarliga störningar i boendet gäller första stycket 9 även om någon tillsägelse om rättelse inte har gjorts. Vid sådana störningar får ett hyresavtal som gäller bostadslägenhet sägas upp utan föregående underrättelse till socialnämnden. En kopia av uppsägningen ska dock skickas till socialnämnden.

I förhållande till barnkonventionen

- **Svea Hovrätt mål nr ÖH 4467-20**
- Kvinna som otillåtet hyr ut till Airbnb. Hon uppger att hennes son har speciella behov och hänvisar till barnkonventionen för att få fortsatt förlängning av hyresavtalet.
- *”Enligt hovrätten har NN åsidosatt sina förpliktelser som hyresgäst på ett så allvarligt sätt att det även med beaktande av hennes rätt till respekt för sitt hem samt barnens bästa finns tillräckligt starka skäl för att hyresavtalet ska upphöra. Hovrätten bedömer alltså att hyresavtalets upphörande står i rimlig proportion till det åsidosättande som NN har gjort sig skyldig till.”*

Fick uppskov med avflytt utifrån barnkonventionen

- **Svea Hovrätt mål nr ÖH 699-20**

- Hyresgäst har åsidosatt sitt ansvar för hyresbetalningar. Domstolen medger uppskov med flytten med anledning av de tre barnen.

- *”Enligt artikel 3 i Barnkonvention ska intresset för barnets bästa alltid sättas främst vid åtgärder som rör barn. Konventionen medger dock att en intresseavvägning görs i sådana situationer. Vid denna intresseavvägning har i praxis hänsynen till barnets bästa inte varit tillräcklig för en förlängning hyresavtal i fall då en hyresgäst allvarligt har åsidosatt sina förpliktelser som hyresgäst. Det förhållandet att Barnkonventionen sedan den 1 januari 2020 gäller som lag i Sverige ger enligt hovrätten inte skäl att frångå denna praxis.”*

JO 2018/19 s. 487

En kommun fick kritik efter att de infört klausuler i en persons hyreskontrakt mellan kommunen och en man som hade en övergångslägenhet. Klausulerna innebar att kommunens personal fick göra tillsynsbesök en gång per månad. JO menade att det stred mot 2 kap. 6 § RF mot påtvingade ingrepp och att hyreskontraktet var att betrakta som ett hyresavtal utifrån 12 kap. JB.

”Eftersom kommunen ingick ett hyresavtal med mannen uppstod ett hyresförhållande mellan parterna. Reglerna om hyra i 12 kap. jordabalken (JB) var därmed tillämpliga. En hyresvärd har rätt att utan uppskov få tillträde till en bostad i vissa brådskande situationer (12 kap. 26 § JB). Ett kontraktsvillkor som ger hyresvärden en mer långtgående rätt är dock inte giltigt.”

Villkor i hyreskontrakt?

JO 220908 dnr 8958-2020

Södermalms SDN ingick ett hyresavtal och upplät en lägenhet i andra hand till en kvinna. Nämnden beviljade därefter kvinnan bistånd i form av boende i en s.k. träningslägenhet. Till hyresavtalet fogades en överenskommelse med olika krav för boende i träningslägenhet.

Överenskommelsen innehöll krav på läkarkontakt, medicinering, krav på tillsyns- och hembesök, krav på nykterhets- och drogkontroller samt att endast kvinnan fick bo i lägenheten. Det framgick att hon riskerade att förlora bostaden om hon inte följde kraven.

JO uttalar att kraven står i strid med regeringsformens bestämmelser och saknar stöd i lag. JO slår även fast att kraven i andra delar strider mot reglerna i 12 kap. jordabalken. JO pekar i beslutet också på legalitetsprincipen och att en myndighet endast får vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen.

I beslutet uttalar JO allvarlig kritik mot stadsdelsnämnden.